

Біляєва К.О.

студентка III курсу історико-юридичного факультету
Херсонського державного університету

Науковий керівник:

к.ю.н., доцент, доцент кафедри
адміністративного і господарського права
та правоохоронної діяльності Херсонського
державного університету

Волкович О.Ю.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

З 2014 року в Україні триває реформа децентралізації, яка покликана реалізувати право кожного мешканця села чи міста на якісну освіту та медицину, доступні послуги, загалом, на гідний рівень життя. Доцільніше весь цей процес проводити органам місцевого самоврядування тому, що вони знають як переваги, так і недоліки кожного регіону і є більш ближчими до проблем населення, ніж центральні органи виконавчої влади в Україні. Не дивлячись на те, що реформа децентралізації вважається однією з найуспішніших реформ нашої держави за останні п'ять років, вона потребує більш достатнього правового закріплення, особливо в області використання місцевих фінансів.

У своїх наукових працях питання фінансових правовідносин, у тому числі й місцевих, досліджував ряд науковців, такі як І.О. Луніна, В.М. Федосов, І.С. Волохова, В.І. Кравченко, Л.Л. Ігоніна, К.В. Павлюк та інші. Проте й досі залишається багато проблемних і не вирішених питань.

Необхідно почати з того, що у вітчизняному законодавстві взагалі відсутній термін – «місцеві фінанси». Єдиним нормативно-правовим актом, який дає визначення даному терміну, є Модельний закон про загальні принципи організації місцевих фінансів відповідно до якого місцеві фінанси – це сукупність грошових коштів, які формуються і використовуються для вирішення питань місцевого значення. Також закріплене визначення терміну «управління місцевими фінансами» під чим розуміється формування, використання і розпорядження коштами місцевого бюджету; муніципальними та державними цінними паперами, які знаходяться у власності муніципального утворення тощо [1]. Загалом, даний міжнародний документ міг би стати основою для створення вітчизняного законопроекту, який би стосувався правового регулювання та механізму розподілу та використання місцевих фінансів, але нині даний напрямок роботи відсутній.

Волохова І.С. у своїй монографії вважає, що в Україні, яка прагне стати розвинутою та цивілізованою країною, гостро назріла необхідність проведення фінансової децентралізації, а конкретніше фінансової революції, яку не можна здійснити прийняттям одного законодавчого акту [2, с.99]. Бюджетний кодекс не повністю регулює питання місцевих фінансів, більшою мірою в ньому надані загальнотеоретичні положення щодо місцевих бюджетів, а країні необхідний саме діючий, практичний закон в цій сфері для успішного продовження і подальшого завершення реформи децентралізації.

Метою державної політики у даній сфері є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [3].

У цьому контексті основними напрямками реалізації місцевої фінансової політики є: удосконалення системи стратегічного фінансового планування з тим, щоб вона ґрунтувалася на об'єктивних критеріях; стимулювання до об'єднання на договірних засадах фінансових й інших ресурсів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого

самоврядування для вирішення місцевих проблем; підвищення результативності використання ресурсів за рахунок їх концентрації на виконанні пріоритетних програм. Тобто в Україні необхідно виробити цілеспрямовану місцеву фінансову політику, яка б за допомогою відповідних інструментів зменшила навантаження на економіку, мала яскраво виражене соціальне спрямування [4, с.45].

Для реалізації даних завдань необхідно надати певну фінансову незалежність органам місцевого самоврядування від загальнодержавних органів влади у прийнятті певних рішень щодо функціонування певної адміністративно-територіальної одиниці, що забезпечується відповідною доходною базою. Головною ознакою фінансової незалежності є володіння і самостійне розпорядження фінансовими ресурсами, обсяг яких відповідає функціям і завданням, що покладені на органи місцевого самоврядування [5, с.46].

Особливо гостро це питання стоїть щодо створення та подальшого існування об'єднаних територіальних громад (далі - ОТГ) як кінцевого етапу реформи децентралізації, адже проблеми реформи децентралізації та правового регулювання місцевих фінансів є повністю взаємопов'язаними та залежними одна від одної.

На прикладі Херсонської області можна показати, що за січень-жовтень 2018 року до загального фонду місцевих бюджетів області надійшло 3735,5 млн грн податків та зборів, що становить 106,3 відсотка до планів, затверджених місцевими радами на цей період. Понад план отримано 222,5 млн грн. Керівництву області набагато легше правильно спрямувати ці кошти, знаючи потреби населення регіону. Так, запроваджені регіональні програми запобігання та лікування серцево-судинних захворювань, обласна цільова програма «Розвиток освіти Херсонщини – інвестиції в майбутнє регіону» тощо [6].

Отже, можна стверджувати, що у національному законодавстві відсутнє не лише правове закріплення регулювання місцевих фінансів, але й навіть відповідна термінологія. Держава потребує практичного закону з чіткими механізмами використання і розподілу місцевих фінансів. Паралельно та взаємозалежно із цим, існує проблема завершення реформи децентралізації. Для успішного функціонування об'єднаних територіальних громад необхідний ряд чітких нормативно-правових актів, які б регулювали порядок відносин між ОТГ та запровадили б практичні і дієві напрямки використання грошових коштів для вирішення питань місцевого значення.

Список використаної літератури:

1. Модельний закон про загальні принципи організації місцевих фінансів: прийнятий на XII пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД від 08.12.1998 / База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/997_a31
2. Волохова І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні [Монографія] / І.С. Волохова. Одеса: Атлант, 2014. 462 с.
3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>
4. Кириленко О.П., Письменний В.В., Ріппа М.Б. та ін Місцеві фінанси: підручник / за заг. ред. О. П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.
5. Євдокімова М.О. Місцеві фінанси: навч. посібник. Х., 2014. 343 с.
6. За січень-жовтень 2018 року до загального фонду місцевих бюджетів області надійшло 3735,5 млн грн податків та зборів. URL: <http://khoda.gov.ua/za-sichen-zhovten-2018-roku-do-zagalnogo-fondu-miscevih-bjudzhetiv-oblasti-nadijshlo-3735-5-mln-grn-podatkiv-ta-zboriv>.
7. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. - № 50-51. - Ст.572.